

OBRAZLOŽENJE
MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA
U 2011. GODINI

OBRAZLOŽENJE MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA U 2011. GODINI

U 2011. godini zabilježena je stagnacija realne ekonomske aktivnosti. Većina osnovnih makroekonomskih pokazatelja zabilježila je manje nepovoljna kretanja u odnosu na ostvarenja iz 2010. godine. Industrijska proizvodnja smanjena je 1,2% na međugodišnjoj razini u 2011. godini, trgovina na malo zabilježila je realni rast od 1,0%, dok je broj noćenja turista povećan 7,0%. Prvenstveno uslijed prelijevanja rasta cijena sirovina sa svjetskog tržišta došlo je do ubrzanja prosječne godišnje inflacije s 1,1% u 2010. na 2,3% u 2011. godini. Nepovoljna kretanja na tržištu rada nastavljena su i tijekom 2011. godine te je administrativna nezaposlenost u prosjeku zabilježila međugodišnji rast od 1,0%, dok je prosječna stopa anketne nezaposlenosti porasla s 11,8% u 2010. na 13,5% u 2011. godini. Deficit tekućeg računa bilance plaćanja iznosio je 1,0% BDP-a u 2011. godini, jednako kao i u 2010., dok je inozemni dug smanjen sa 101,2% BDP-a u 2010. na 99,6% BDP-a u 2011. godini.

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske

	2010.	2011.
Bruto domaći proizvod, % godišnja promjena, realno	-1,2	0,0
Indeks potrošačkih cijena, % godišnja promjena	1,1	2,3
Industrijska proizvodnja, % godišnja promjena	-1,4	-1,2
Trgovina na malo, % godišnja promjena, realno	-1,8	1,0
Broj noćenja turista, % godišnja promjena	2,6	7,0
Indeks građevinskih radova, % godišnja promjena	-15,9	-9,1
Stopa registrirane nezaposlenosti, kraj razdoblja, %	18,6	18,7
Broj registriranih nezaposlenih, kraj razdoblja, 000	320	315
Broj zaposlenih, kraj razdoblja, 000	1.396	1.368
Prosječni tečaj HRK/EUR	7,29	7,43
Prosječni tečaj HRK/USD	5,50	5,34
Izvoz roba, % godišnja promjena u HRK	17,4	9,9
Uvoz roba, % godišnja promjena u HRK	-1,3	9,7
Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, milijuni EUR	-472	-446
Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, % BDP-a	-1,0	-1,0
Inozemni dug, milijuni EUR, kraj razdoblja	46.483	45.733
Inozemni dug, % BDP-a, kraj razdoblja	101,2	99,6
Međunarodne pričuve HNB-a, milijuni EUR, kraj razdoblja	10.660	11.195
Ukupni krediti, % godišnja promjena, kraj razdoblja	8,1	6,1

Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka

Planom proračuna za 2011. godinu predviđao se oporavak ekonomske aktivnosti i realni rast bruto domaćeg proizvoda od 1,5%. Suprotno takvom očekivanju, u 2011. godini zabilježena je stagnacija realne ekonomske aktivnosti. Najveće razlike između projekcija i ostvarenja za 2011. godinu proizlaze iz investicija u fiksni kapital, za koje se predviđalo da će zabilježiti realni rast, a zabilježile su smanjenje. Potrošnja kućanstava zabilježila je oporavak u usporedbi s 2010. godinom, no znatno slabiji nego što se očekivalo, dok je realno smanjenje državne potrošnje bilo neznatno slabije od projiciranog. Izvoz i uvoz roba i usluga zabilježili su slabiji realni rast u 2011. godini u odnosu na projekcije, a, suprotno očekivanju, doprinosi neto izvoza rastu bruto domaćeg proizvoda bio je blago pozitivan. Ostvarena inflacija od 2,3% u 2011. godini bila je za 0,2 postotna boda viša od 2,1% projiciranih u planu proračuna za 2011. godinu.

1. Realni sektor

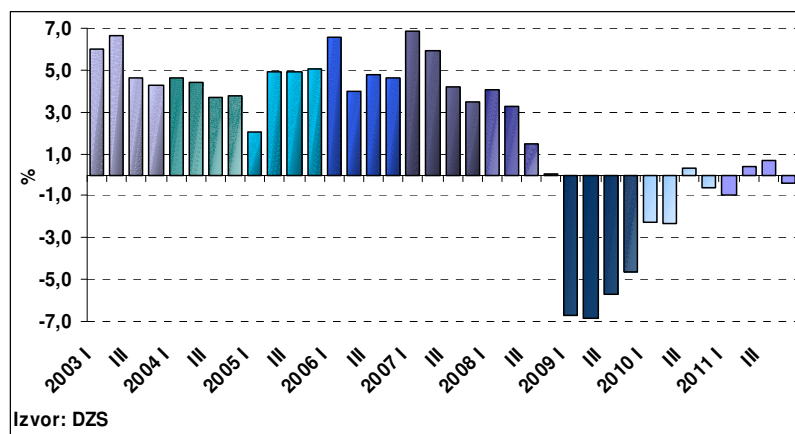
Bruto domaći proizvod

U 2011. godini zabilježena je realna stagnacija bruto domaćeg proizvoda u usporedbi s 2010. godinom. Nominalni bruto domaći proizvod zabilježio je međugodišnji rast od 2,0% u 2011. godini te je iznosio 341.206 milijuna kuna. Međugodišnji rast deflatora bruto domaćeg proizvoda iznosio je 2,0% u 2011. godini, što je ubrzanje od 1,0 postotni bod u usporedbi s 2010. BDP po glavi stanovnika povećan je s 10.394 eura u 2010. na 10.427 eura u 2011. godini, odnosno za 0,3%.

Promatrajući komponente s rashodne strane bruto domaćeg proizvoda, realni međugodišnji rast u 2011. godini zabilježio je izvoz roba i usluga (2,2%), uvoz roba i usluga (1,0%) te potrošnja kućanstava (0,2%). Investicije u fiksni kapital realno su smanjene 7,2% u 2011. godini, a državna potrošnja 0,2%. Pozitivne doprinose međugodišnjoj promjeni bruto domaćeg proizvoda u 2011. godini ostvarili su promjena zaliha, koja uključuje statističku diskrepanciju, u iznosu od 1,0 postotni bod, izvoz roba i usluga (+0,8 postotnih bodova) te potrošnja kućanstava (+0,1 postotni bod). Doprinos državne potrošnje promjeni BDP-a bio je neutralan, dok su negativan doprinos promjeni BDP-a ostvarile investicije u fiksni kapital (-1,6 postotnih bodova) te uvoz roba i usluga (-0,4 postotna boda). Kao rezultat snažnijeg pozitivnog doprinosa izvoza od negativnog doprinosa uvoza roba i usluga, doprinos neto izvoza promjeni BDP-a bio je pozitivan te je iznosio 0,4 postotna boda.

Obračun bruto domaćeg proizvoda s proizvodne strane pokazuje da je najveći međugodišnji realni rast bruto dodane vrijednosti u 2011. godini zabilježen kod djelatnosti hotela i restorana (4,4%), a slijedi financijsko posredovanje (2,3%), trgovina (0,9%) te javna uprava (0,5%). Realno smanjenje bruto dodane vrijednosti zabilježeno je kod djelatnosti građevinarstva (-9,3%), poljoprivrede (-2,8%), prijevoza, skladištenja i veza (-1,7%) te industrije (-0,9%). Ukupna bruto dodana vrijednost zabilježila je realnu međugodišnju stagnaciju u 2011. godini u usporedbi s prethodnom godinom.

Grafikon 1. Realni rast bruto domaćeg proizvoda

Industrijska proizvodnja

Industrijska proizvodnja zabilježila je međugodišnje smanjenje od 1,2% u 2011. godini, što u usporedbi s 2010. predstavlja usporavanje pada od 0,2 postotna boda. Promatrano prema

glavnim industrijskim grupacijama, najveće međugodišnje smanjenje industrijske proizvodnje u 2011. godini zabilježeno je kod proizvodnje energije (-8,6%). Slijede proizvodnja trajnih proizvoda za široku potrošnju (-5,3%) te proizvodnja intermedijarnih proizvoda (-4,6%), dok su rast zabilježile proizvodnja kapitalnih proizvoda (11,4%) te proizvodnja netrajnih proizvoda za široku potrošnju (0,8%).

Promatrano prema djelatnostima, rudarstvo i vađenje je smanjeno 4,9% na međugodišnjoj razini u 2011. godini, dok je opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija zabilježila pad od 7,0%. Prerađivačka industrija, djelatnost koja ima najveći udio u ukupnoj industrijskoj proizvodnji (82,52%) smanjena je 0,2% na međugodišnjoj razini u 2011. godini. Najveći utjecaj na smanjenje prerađivačke industrije u 2011. godini imala je proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda koja je zabilježila međugodišnje smanjenje od 54,2%, proizvodnja električne opreme (-10,5%) i proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda (-17,3%), dok je na ublažavanje smanjenja prerađivačke industrije najviše utjecala proizvodnja strojeva i uređaja (međugodišnji rast od 30,3%) te popravak i instaliranje strojeva i opreme (12,8%).

Trgovina na malo

Promet u trgovini na malo zabilježio je u 2011. godini nominalni međugodišnji rast od 4,0% te realni rast od 1,0%, što predstavlja prvi realni rast prometa u trgovini na malo od 2007. godine. Promatrajući pokazatelje koji mogu utjecati na trgovinu na malo, prosječan broj zaposlenih osoba je u 2011. godini na međugodišnjoj razini smanjen za 36,2 tisuće, krediti stanovništvu (isključujući stambene kredite) su smanjeni 0,6%, dok je broj noćenja turista zabilježio međugodišnji rast od 7,0%. Promatrajući nominalni promet u trgovini na malo po trgovačkim strukama, na međugodišnje povećanje trgovine u 2011. godini najviše su utjecala motorna goriva i maziva (međugodišnje povećanje od 13,8%) te nespjecijalizirane prodavaonice pretežno živežnim namirnicama (3,7%).

Turizam

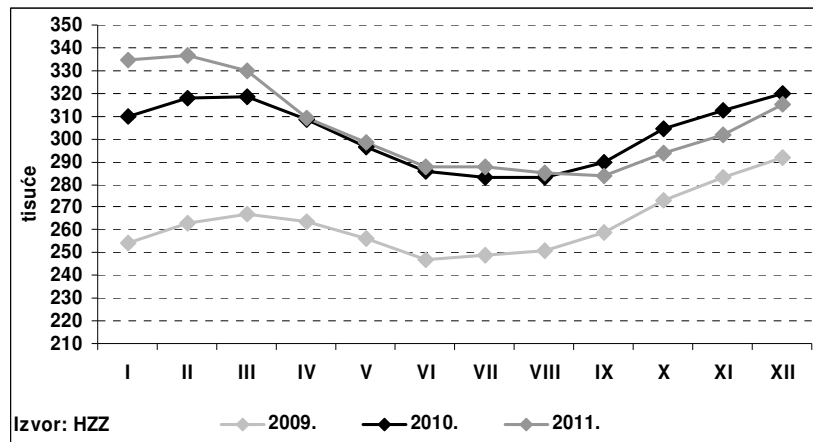
Ukupan broj dolazaka turista iznosio je 11,5 milijuna u 2011. godini te je na međugodišnjoj razini povećan 8,0%, dok je ukupan broj noćenja turista iznosio 60,4 milijuna i zabilježio međugodišnji rast od 7,0%. U strukturi noćenja u 2011. godini, 90,7% ukupnih noćenja ostvarili su strani turisti. Dolasci stranih turista povećani su u 2011. godini na međugodišnjoj razini 9,0%, a dolasci domaćih turista 2,4%, dok su noćenja stranih turista povećana 7,4%, a noćenja domaćih turista 3,3%. U 2011. godini ostvareno je prosječno 5,3 noćenja po dolasku turista, isto kao i u 2010. godini. Promatrajući strukturu noćenja stranih turista prema zemlji prebivališta, najviše su noćenja u 2011. godini ostvarili turisti iz Njemačke (22,8%), Slovenije (11,7%), Italije (9,1%), Austrije (8,8%) te Češke (8,0%). Prihodi od turizma iznosili su u 2011. godini 6,6 milijardi eura te su u usporedbi s 2010. povećani 5,9%.

Zaposlenost i plaće

Tijekom 2011. godine nastavljena su nepovoljna kretanja na tržištu rada, no slabijim intenzitetom nego 2010. godine. Broj registriranih nezaposlenih osoba bilježio je rast na međugodišnjoj razini sve do rujna 2011. godine, kada započinje trend njegova smanjenja. Tako je u prosincu 2011. bilo registrirano 315.438 nezaposlenih osoba, što je za 4.407 ili 1,4% manje nego u prosincu 2010. godine. Stopa administrativne nezaposlenosti povećana je s 18,6% u prosincu 2010. na 18,7% u prosincu 2011. godine. Promatrajući prosječan broj

nezaposlenih osoba, u 2011. godini zabilježeno je povećanje od 2.908 ili 1,0% u usporedbi s 2010., dok je prosječan broj ukupno zaposlenih smanjen za 36.193 ili 2,5%. Prosječna administrativna stopa nezaposlenosti povećana je s 17,4% u 2010. na 17,9% u 2011. godini. Prema podacima ankete o radnoj snazi, prosječna stopa nezaposlenosti iznosila je 13,5% u 2011. godini, što predstavlja porast od 1,7 postotnih bodova u usporedbi s 2010. godinom.

Grafikon 2. Kretanje broja registriranih nezaposlenih osoba

Ubrzanje međugodišnjeg rasta nominalnih plaća tijekom 2011. godine u odnosu na 2010. nije bilo dovoljno da bi se zaustavio trend međugodišnjeg smanjenja plaća u realnim iznosima. Prosječna bruto plaća je zabilježila nominalni međugodišnji rast od 1,5% u 2011. godini, dok je nominalni rast prosječne neto plaće iznosio 1,8%. Isključivanje utjecaja inflacije ukazuje da je u 2011. godini prosječna bruto plaća na međugodišnjoj razini realno smanjena 0,8%, a neto plaća 0,4%. Najviše bruto plaće u 2011. godini zabilježene su kod financijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja, dok su najniže bruto plaće zabilježene kod administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti.

Cijene

Prosječna inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena iznosila je 2,3% u 2011. godini, što je ubrzanje od 1,2 postotna boda u odnosu na 2010. Cijene dobara prosječno su u 2011. godini porasle 3,0%, dok su cijene usluga smanjene 0,4%. Na ubrzanje inflacije tijekom 2011. godine najviše su utjecale cijene prehrane, koje su povećane 3,6% u usporedbi s 2010. godinom, od čega se ponajviše ističe rast cijena kruha i žitarica (5,4%), mlijeka, sira i jaja (4,8%) i ulja i masti (16,1%). Osim toga, ubrzanju inflacije tijekom 2011. značajnije su pridonijele i cijene goriva i maziva za osobna vozila, koje su povećane 13,3% na međugodišnjoj razini, duhana (rast od 8,7%), tekućih goriva (22,3%) te cijene opskrbe vodom (4,2%). Spomenuto povećanje cijena prvenstveno je posljedica prelijevanja rasta cijena sirovina sa svjetskog tržišta, naročito nafte i prehrambenih sirovina. Najveći utjecaj na ublažavanje međugodišnjeg rasta cijena tijekom 2011. godine imale su cijene odjeće i obuće, koje su smanjene 3,3% te cijene telefonske i telefaksne opreme i usluga, čije je smanjenje iznosilo 4,2%. Inflacija na kraju 2011. godine bila je nešto niža od prosječne stope inflacije. Naime, ona je blago povećana s 1,8% zabilježenih u prosincu 2010. na 2,1% u prosincu 2011.

2. Financijski sektor

Ukupni krediti poslovnih banaka iznosili su 289,3 milijarde kuna krajem 2011. godine. Njihova međugodišnja stopa rasta iznosila je 6,1% u 2011. godini te je usporena za 2,1 postotni bod u usporedbi s 2010. godinom. Kreditni se rast tijekom 2011. godine temeljio na kreditiranju sektora poduzeća i središnje države, dok su krediti stanovništvu, koji imaju najveći udio u bankovnim kreditima, ostvarili slab rast. Tako su krediti središnjoj državi ostvarili međugodišnji rast od 14,0% u 2011. godini, što je usporevanje od 2,7 postotnih bodova u odnosu na rast iz 2010. Krediti poduzećima ostvarili su međugodišnji rast od 9,8%, koji je ubrzan za 0,3 postotna boda u odnosu na 2010. Međugodišnji rast kredita stanovništvu iznosio je 0,9% u 2011. godini, što predstavlja usporevanje od 2,9 postotnih bodova u odnosu na 2010. godinu. Međugodišnji rast stambenih kredita, koji su sudjelovali sa 46,3% u ukupnim kreditima stanovništvu, iznosio je 2,8% u 2011. godini, dok su ostali krediti stanovništvu (isključujući stambene) treću godinu zaredom zabilježili međugodišnje smanjenje, u iznosu od 0,6%.

Ukupni kunski i devizni štedni i oročeni depoziti kod poslovnih banaka iznosili su 186,1 milijardu kuna krajem 2011. godine te su u usporedbi s 2010. porasli za 3,7 milijardi kuna ili 2,0%, što je usporevanje od 2,5 postotnih bodova u usporedbi s godinom ranije. Rast ukupnih depozita proizašao je iz porasta kunskih depozita, dok su devizni depoziti smanjeni. Ukupni kunski štedni i oročeni depoziti povećani su za 6,1 milijardu kuna ili 17,5% u 2011. godini. Na njihovo povećanje najviše su utjecali depoziti trgovačkih društava (rast od 2,4 milijarde kuna), stanovništva (1,8 milijardi kuna) te ostalih bankarskih institucija (1,6 milijardi kuna). S druge strane, devizni depoziti su smanjeni za 2,4 milijarde kuna ili 1,6% krajem 2011. godine, što je u najvećoj mjeri proizašlo iz smanjenja depozita trgovačkih društava (za 4,9 milijardi kuna) i nebankarskih financijskih institucija (za 1,8 milijardi kuna).

Inozemna aktiva poslovnih banaka iznosila je krajem 2011. godine 39,5 milijardi kuna te je smanjena za 7,8 milijardi kuna ili 16,5% u usporedbi s 2010. Inozemna pasiva je krajem 2011. godine iznosila 90,3 milijarde kuna, a u usporedbi s 2010. je zabilježila rast od 8,3 milijardi kuna ili 10,2%. Neto inozemna aktiva iznosila je -50,8 milijardi kuna krajem 2011. godine te je u usporedbi s 2010. godinom smanjena za 16,1 milijardu kuna ili 46,5%.

3. Međunarodni sektor

Robna razmjena

Robni izvoz izražen u kunama je zabilježio međugodišnji rast od 9,9%, dok je robni uvoz povećan 9,7% u 2011. godini. Ukoliko se iz robnog izvoza i uvoza isključi kategorija ostalih prijevoznih sredstava koja iskrivljuje trend kretanja ukupne robne razmjene, robni izvoz je u 2011. godini povećan 11,7%, a uvoz 10,9%. Pokrivenost robnog uvoza robnim izvozom iznosila je 58,9% u 2011. godini, što je 0,1 postotni bod više nego u 2010. Nakon dvije godine smanjenja, vanjskotrgovinski deficit je u 2011. godini povećan 9,5% u usporedbi s 2010. Ukoliko se promatra robna razmjena izražena u eurima, robni izvoz je u 2011. godini zabilježio međugodišnji rast od 7,7%, a robni uvoz rast od 7,5%.

Najveći utjecaj na povećanje izvoza u 2011. godini imala je proizvodnja strojeva i uređaja (međugodišnji rast izvoza od 26,4%), proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda (11,8%), proizvodnje metala (37,8%) te skupljanje otpada, djelatnosti obrade i zbrinjavanja otpada; uporabe materijala (38,1%). Kategorije koje su u 2011. godini najviše pridonijele

povećanju robnog uvoza bile su proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda (međugodišnji rast uvoza od 61,0%), proizvodnja prehrambenih proizvoda (18,0%), vađenje sirove nafte i prirodnog plina (10,8%) te opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (48,8%).

Promatrajući strukturu robnog izvoza prema zemljama, najveći udio u ukupnom hrvatskom robnom izvozu u 2011. godini imale su Italija (15,7%), BiH (12,2%), Njemačka (10,1%), Slovenija (8,3%) i Austrija (5,7%). Promatrajući izvoz u navedene zemlje u usporedbi s 2010. godinom, porastao je robni izvoz u Austriju (18,5%), Sloveniju (16,0%), BiH (15,8%) te Njemačku (7,1%), dok je izvoz u Italiju smanjen 7,2%.

Devizni tečaj

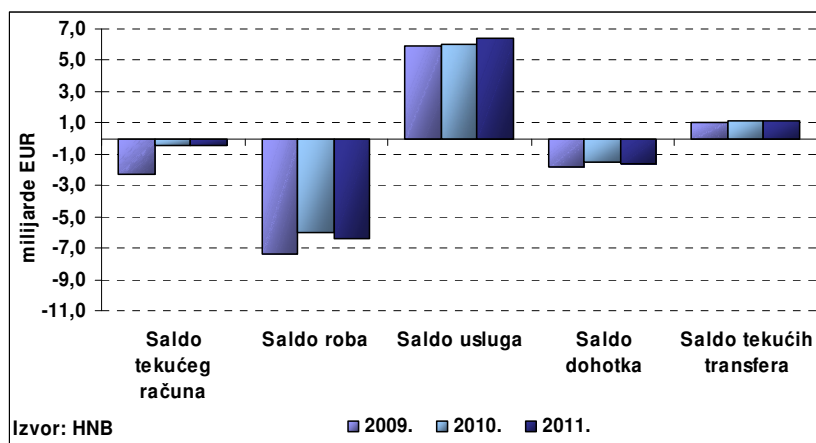
Prosječni tečaj kune prema euru je iznosio 7,43 kuna za euro u 2011. godini, zabilježivši deprecijaciju od 2,0% u usporedbi s 2010. U prvoj polovici 2011. godine tečaj kune prema euru bio je stabilan, na prosječnoj razini od 7,39 kuna za euro. Međutim, u trećem tromjesečju 2011. pojavili su se deprecijacijski pritisci na domaću valutu te je prosječni tečaj povećan na 7,45 kuna za euro, zbog čega je HNB u dva navrata (u srpnju i rujnu) intervenirao na deviznom tržištu i prodao približno 0,4 milijarde eura. Osim toga, u rujnu je središnja banka povećala stopu obvezne pričuve s 13% na 14%, što je zajedno sa spomenutim deviznim transakcijama imalo negativan učinak na kunsku likvidnost bankovnog sustava i time stabiliziralo tečaj domaće valute. U posljednjem tromjesečju 2011. tečaj kune prema euru kretao se bez velikih oscilacija na prosječnoj razini od 7,49 kuna za euro. Tečaj kune prema euru na kraju razdoblja povećan je sa 7,39 kuna za euro krajem 2010. na 7,53 kuna za euro krajem 2011. godine, što predstavlja deprecijaciju od 2,0%.

Prosječni tečaj kune prema američkom dolaru iznosio je 5,34 kuna za dolar u 2011. godini te je u odnosu na 2010. godinu zabilježio aprecijaciju od 2,8%, dok je tečaj krajem 2011. godine iznosio 5,82 kune za dolar, što predstavlja deprecijaciju od 4,5% u odnosu na kraj 2010. godine.

Bilanca plaćanja

Deficit tekućeg računa bilance plaćanja iznosio je 446,3 milijuna eura u 2011. godini te je na međugodišnjoj razini smanjen za 26 milijuna eura ili 5,5%. Izraženo u postotku BDP-a, deficit bilance plaćanja je činio 1,0% BDP-a, jednako kao i 2010. godine. Na smanjenje deficita tekućeg računa bilance plaćanja u 2011. godini najznačajniji utjecaj imalo je povećanje pozitivnog salda na računu usluga za 422 milijuna eura ili 7,0% u usporedbi s 2010. godinom. Najznačajnija stavka računa usluga, prihodi od turizma, ostvareni su na razini od 6,6 milijardi eura u 2011. godini te su zabilježili rast od 5,9% u usporedbi s 2010. godinom. Suficit na računu tekućih transfera povećan je za 29 milijuna eura ili 2,7% u 2011. godini. S druge strane, nakon dvije uzastopne godine smanjenja, račun roba je tijekom 2011. godine ponovno zabilježio nepovoljna kretanja. Naime, deficit na računu roba povećan je za 368 milijuna eura ili 6,1%, unatoč nešto bržem međugodišnjem rastu prihoda od roba (8,0%) od rasta rashoda za robe (7,2%). Deficit na računu dohotka povećan je tijekom 2011. godine za 58 milijuna eura ili 3,7%.

Grafikon 3. Tekući račun bilance plaćanja

Kretanja na financijskom računu bilance plaćanja obilježilo je povećanje neto izravnih ulaganja s 408 milijuna eura u 2010. na 1,0 milijardu eura u 2011. godini. Na računu portfeljnih ulaganja zabilježen je neto priljev od 646 milijuna eura, dok je na računu ostalih ulaganja ostvaren neto priljev u iznosu od 136 milijuna eura u 2011. godini. Neto pogreške i propusti iznosili su -889 milijuna eura u 2011. godini, dok su međunarodne pričuve povećane za 401 milijun eura.

Inozemni dug

Krajem 2011. godine ukupni inozemni dug je iznosio 45,7 milijardi eura. Izraženo u postotku BDP-a, inozemni dug je činio 99,6% BDP-a krajem 2011. godine, što je za 1,6 postotnih bodova manje u odnosu na 2010. godinu. Na međugodišnjoj razini inozemni dug je krajem 2011. smanjen za 750 milijuna eura ili 1,6%, što je prvo zabilježeno međugodišnje smanjenje inozemnog duga. Promatrano prema sektorima, porast inozemnog duga tijekom 2011. godine zabilježen je kod inozemnog duga banaka, u iznosu od 875 milijuna eura, te inozemnog duga države, u iznosu od 394 milijuna eura. S druge strane, smanjenje inozemnog duga tijekom 2011. godine zabilježeno je kod duga vlasnički povezanih poduzeća putem inozemnih izravnih ulaganja, u iznosu od 1,3 milijarde eura te inozemnog duga ostalih sektora, u iznosu od 747 milijuna eura. Promatrajući strukturu inozemnog duga, udio inozemnog duga države u ukupnom inozemnom dugu povećan je s 14,2% u prosincu 2010. na 15,3% u prosincu 2011. godine, a udio inozemnog duga banaka s 23,1% na 25,4% ukupnog inozemnog duga. S druge strane, inozemni dug ostalih domaćih sektora je smanjen s 45,0% u prosincu 2010. na 44,1% u prosincu 2011. godine, dok je inozemni dug temeljem inozemnih izravnih ulaganja u istom razdoblju zabilježio smanjenje s 17,6% na 15,1% ukupnog inozemnog duga.

Grafikon 4. Inozemni dug

